

Monika Haukanõmm: meie kultuur on osa julgeolekust. Kapo ja Estonia juurdeehitused lõhuvad seda

Nüüd, mil avalikkuse ette on paisatud võimalus lahendada Estonia teatri ruumikitsikus teatrihoone laiendamisega, on meil aeg mõelda laiemalt selle üle, mismoodi peaks riikliku tähtsusega hoonete teemasse suhtuma. Ning missugused ohvrid on nende puhul õigustatud.

Ühelt poolt on selge, et riiklikult oluliste ülesannete täitmine ei tohi takerduda liigsetesse formaalsustesse või kommunaalküsimustesse. Seetõttu käib oluliste kultuuriobjektide, aga ka julgeoleku- ja saatkonnahoonete planeerimine sageli üle linna- ja linnaosavalitsuste peade - need lepatakse kokku kõrgemal. Teisalt peab ja võib linnaosavalitsus, kes seisab oma linnaosa elanike eest, tuletama meelde, et ka nende kõrgete kokkulepete raames ei tohi linnaruumilist tervikpilti ja -kodanikku ära unustada. Lõppude lõpuks maksumaksja raha eest ning nende hüvanguks neidki teenuseid osutatakse.

Elanikud ootavad turvatunnet

Peamine, mida elanik võimult ootab, on turvatunne. Mitte ainult selles osas, et tänaval keegi kallale ei tuleks või autosse sisse ei murtaks. Ka meie kultuur on oluline osa julgeolekust - see annab meie olemisele suuna ja hoo, mis ei raage ka argistes tõmbetuultes. Meie ajaloolised tänavad oma väarikate majadega ning meie rohelised pargid linnulauluga on osa sellest kultuurist.

Kultuur ei tähenda loomulikult seda, et kõik püsiks paigal - kultuur tähendab loomulikku arengut. Kuid just **loomulikku** arengut. Meie kultuuriruumis on kombeks muudatusi ellu viia tasa ja targu - et elanikud jõuaksid mõttega kaasas olla ning vajadusel saaks ka pidurit tõmmata. Iga kord, kui mõnd uut normaalsust hakata inimestele jõuga ja järsult peale suruma, kannatab koheselt inimeste turvatunne. Ning ümbritseva elukeskkonna osas on see turvatunne eriliselt tundlik. On oluline, et hommikul kodunt õue astudes ei ootaks ees hoopis teine maailm, kui eile õhtul koju jõudes. Et ajalooliselt väärtuslikke hooneid ei asendata uisapäisa modernistlikega ega rikuta

epl.delfi.ee

Estonia teater
Teater

sobimatute juurdeehitistega. Ja et rohelisi parke ei ehitata kontorihooneid ükshaaval täis.

Olulise sõnumiga hooned

Riikliku tähtsusega hooned ei ole ainult suvalised majad linnaruumis. Nii nagu strateegilistel kohtadel töötavad inimesed peavad olema rahvale eeskujuks, kannavad ka nende asutuste hooned sõnumit. See sõnum peab andma inimestele kindlustunnet, et selles valdkonnas on kõik hästi ja hoitud. Nii nagu katkiste kingadega kingsepp ei ärata klientuuris usaldust, peab iga otsustaja peeglisse vaatama, kas see, mida ta päriselt teeb ja kuidas oma asju ajab, läheb ikka kokku nende väärtustega, mille eest tema asutus seisab.

Pärast seda, kui Kaitsepolitseiameti maja juurdeehituse visuaalid meedias avaldati, on avalikkuse hukkamõist valitud stiilile olnud üsna üksmeelne. Ja siin ei ole asi selles, et võimuorganite tegevustes otsitaksegi alati vigu. Ei. Meie korrakaitseorganite usaldusväärsus on tõusnud kõrgele ning antud juhul oli tõepoolest asi selles, et ajaloolise hoonestusega Luise tänava äärde kerkiks veider klaaskast, mis ei sobi kapo algse majaga ega Luise tänavaga.

Muidugi peab ka arhitektuur arenema ning Luise tänavalgi on erinevate ajastute mõjutusi. Kuid need puu- ja kivimajad moodustavad ikkagi mingisuguse terviku, mingi rütmi. Võttes arvesse, et Luise tänava siht mõõdeti omal ajal paika Kaarli kiriku vaate järgi, on veelgi enam selge, et modernistlik klaaskarp sinna ei sobi.

Kui asutus, mis peaks tekitama kodanikele kindlustunnet, et meie sisejulgeolek on hoitud, tekitab oma hoonega möödakäijates ahastust, on midagi väga valesti. Veelgi enam - ilmselt mängib ka see visuaal suurt rolli selles, et kui keegi kasvõi poole sõnaga mainib [Estonia teatri laiendamist](#), siis kerkib silme ette samasugune sobimatu klaaskast. Tallinlastel on raske uskuda, et vanu maju tahetakse ja suudetakse senisega kokkusobival viisil laiendada, sest näiteid, kuidas seda oleks ajaloolise stiiliga haakuvalt tehtud, ei olegi lähiajaloost nii kerge leida. Õnnestunud lisakorruseid on vanadele majadele ehitatud mitmeid, kuid suurematest juurdeehitistest meenuvad ikkagi peamiselt klaaskastid, millele ajalooline osa justkui vägisi ja

vastu tahtmist külge jäetud.

Mis puutub Estonia teatrisse, siis sel teemal olen varem oma arvamust avaldanud: juba maja laiendamine rohealale ei ole sõnum, mida kultuuritempel peaks edastama. Ja teiseks muidugi on küsimus ajaloolise maja tervikus, mida on juba korra hävitatud ja seejärel taas üles ehitatud. Ning mida ei tohiks veelkord hävitada. Võttes riulist teisi seni laual olnud mõtteid, siis palju realistlikum oleks plaan viia osa rahvusooperi mahukamaid formaate üle näiteks linnahalli, mis on samuti sümbol ning ootab väärikat kasutusotstarvet.

Riiklikult tähtis ülesanne ei õigusta päris kõike

Nagu mainitud, jääb linnaosavalitsus selliseid riiklikult olulisi hooneid puudutavatest otsustusprotsessidest kõrvale. Kuid samal ajal on tavainimesed, kes kesklinnas oma kruntidel ehitavad, pannud ilmselt tähele, et järjest rangemalt vaadeldakse projektide puhul nende sobivust olemasoleva hoonestusega, eriti miljööaladel. Trikid, kuidas vanade majade piirkonda veel mõni aasta tagasi modernistlikku hoonestust kombineeriti, ei lähe enam läbi. Aga missuguse näoga vaatame me tulevikus kinnisvaraarendajatele otsa, kui need asutused, kes on meist veelgi kõrgemale seatud, neidsamu põhimõtteid ei järgi ja ründavad ajalooa maju või rohealaid?

Siin ei ole küsimus julgeoleku tähtsustamises - ei ole mingit sisulist argumenti, miks peaks modernistlikus klaaskastis saama riigi julgeoleku eest paremini hoolitseda kui algse majaga välimuselt kokkusobivas hoones, mille juurdeehituseks ta ongi justkui vormistatud. Ja kuidas saaks lugeda väärrikaks rahvusooperi kui olulise sümboli juurdeehitist, mis varjab oma suuruses algse hoone ning kaotab ühe olulise puhkeala linnasüdames, mis on samm Vanalinna ümbritseva roheline bastionaalvööndi pikendus?

Loomulikult on mõistetav teha strateegiliste ülesannetega asutuse jaoks mõõndusi ehitusmahtude osas - mõni ruutmeeter ei ole väärt seda, et tähtis ülesanne saaks selle pärast halvemini täidetud. Kuid nagu mainitud: kus vähegi võimalik, peaks siiski proovima linnakodanike, piirkonna ajaloo ning olemasoleva hoonestusega arvestada. Sest missuguse sõnumi tahab üks oluline hoone linnakodanikele saata? Igatahes ei tohiks see

sõnum olla: „Mis on lubatud Jupiterile, pole lubatud härjale.“